Suomen Kuntaliitto ry

asiantuntijalausunto

25.11.2019

HE 32/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kyseiseen hallituksen esitykseen, haluan nostaa esiin seuraavia seikkoja:

Lakiesityksessä on kannatettavaa ulkomaalaisten henkilöiden sähköistä asiointia helpottavat esitykset eIDAS-tunnistuksen vastavuoroisesta tunnistamisesta sekä erillinen tunnistusväline eIDAS-alueen ulkopuolelta tuleville henkilöille. Lisäksi mahdollisuus muuhun kuin sähköisen valtuutuksen rekisteröintiin helpottaa asiointia tiettyjen käyttäjäryhmien osalta.

Hallituksen esityksessä 25§ mukaan palvelun tuottajalle annettaisiin mahdollisuus periä käyttäjäorganisaatioilta tukipalveluiden käytöstä maksuja. Tähän saakka näitä VRK:n tuottamia tukipalveluita on markkinoitu maksuttomina. Kunnat ovat omat käyttöönottosuunnitelmat ja investointilaskelmat perustaneet tähän seikkaan. Mikäli palvelut nyt jälkikäteen muutettaisiin maksullisiksi, tämä tarkoittaisi sitä, että digitalisoimisella tavoiteltuja kustannushyödyt jäisivät saavuttamatta. Lisäksi maksullisuus voi lisätä omien ratkaisujen käyttöönottoa. Tällä puolestaan olisi yleisesti palvelujen digitalisointia hidastava vaikutus.

käyttövelvoitettujen palvelujen maksullisuudesta tulisi luopua. Maksullisuuden voidaan olettaa laskevan palvelujen käyttöastetta. Palvelun tuottajan täytyy jatkossakin huolehtia palvelujen kustannustehokkuudesta eikä palvelujen heikko kustannustehokkuus ole kestävä perustelu kustannusten vyöryttämiselle asiakkaille. Sähköistä asiointia ja yhteisten palvelujen käyttöä yhteiskunnassa tulee kaikin tavoin edistää ja siksi myös niin palveluun liittymisen, että jatkuvan palvelun ylläpitoon liittyvät kustannukset on katettava valtion menoista.

Mikäli em. tukipalvelut tullaan esitetyllä tavalla määrittelemään vastaanottajilleen (mm. kunnat) maksullisiksi, tämän ratkaisun vaikutusarviot ovat jäämässä puutteellisiksi. Määrittelyssä ei oteta huomioon taloushallinnon kokonaisvaltaista kehittämistä, vaan päinvastoin saatetaan ohjata kuntia etsimään tältä osin muita toimintatapoja. Jos maksullisuutta kuitenkin harkitaan, tulee tarkoin selvittää palvelujen kustannusrakenne ja tehdä kustannus-hyötyanalyysi. Lain perusteluosassa mainitaan, että ”käyttövelvoitteella ei pitäisi olla merkittäviä taloudellisia vaikutuksia”. Mihin tämä perustuu?

Tältä osin käyttövelvoitteen vaikutusten arviointi on ollut puutteellista. Esimerkiksi tunnistamiseen (Katso -käytänne) liittyen ei ole kuntien osalta huomioitu erilaisia käyttötapauksia eikä

toimintakulttuuria, vaan käytänteitä muutetaan huomioimatta kokonaisuutta. Tämä taas on tuonut ylimääräisiä kustannuksia kunnille.

Kuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että viime aikoina maksamisen tavat ja maksamisen yleinen ympäristö on ollut voimakkaassa murroksessa ja tämä murros jatkuu yhä.

Vaikka yksittäiset maksut liittyvät moniin eri sektoreihin, esimerkiksi sosiaalitoimeen, tekniseen toimeen tai kasvatukseen, ne ovat aina osa maksamisen prosessia, jossa kunta on maksun saajana. Riippumatta siitä, mihin palveluun maksu perustuu tai mitä kanavaa pitkin maksu tulee kunnalle, kunta maksun saajana on merkittävä osa kunnan taloushallintoa ja myös automatisointitavoitteita.

Mikäli tukipalvelujen maksullisuus toteutuu ja käyttövelvoite laajenee, tulee erityistä huomiota kiinnittää tukipalvelujen laatuun ja jatkuvan palvelun malliin. Mikäli osa palveluista muutetaan maksullisiksi myös mainittujen palveluiden palvelutasosta (SLA) tulisi vastaavasti säätää, jotta sitä ei jouduta määrittelemään julkisen hallinnon organisaatioiden välisillä erillisillä ylimääräisillä sopimuksilla ja käyttövelvoitetut organisaatiot voivat luottaa kyseessä olevien palvelujen palvelutasoon. Palvelujen käyttökatkoksista ja toimimattomuudesta tulisi vastaavasti maksaa käyttäjäorganisaatioille hyvitystä.

Asiointi- ja yhteispalvelupisteiden osalta esitetyt muutokset periaatteessa kannatettavia, mutta tulevat vaatimaan osaamisen vahvistamista. Kuntien yhteispalvelupisteille tämä tarkoittaa lisäkustannuksia. Näin ollen muutoksen toteuttaminen tehokkaasti vaatii riittävän siirtymäajan ja ohjauksen.

Holmroos Tom
Tietojohtaja
Suomen Kuntaliitto ry